

підрозділу по реалізації якоїсь функції робить її уже не повною.

Наприклад відсутній підрозділ діагностування рухомого складу, або реалізація цієї виробничої функції не має виробничої бази. В свою чергу

$$\Phi_{\phi} = \sum_{i=1}^n \alpha_i, \quad (6)$$

де Φ_{ϕ} – фактичне охоплення виробничих функцій;

α_i – значимість i -ї функції;

n – кількість функцій управління виробництвом.

Ефективне функціонування системи має показники організаційного та управлінського рівня близько до 1.

Визначення параметрів α_i , β_i , k_i проводиться безпосередньо математичною обробкою множин, характеристики яких притаманні тому чи іншому елементові виробничої системи.

Найбільш складною задачею є розрахунок значення носія функцій тому під значимістю будемо розуміти визначення впливу i -ої функції на кінцевий результат виробництва. Для кількісної оцінки впливу можна використати метод експертних оцінок. Для цього необхідно визначити ряд умов.

1. Сформувати статистичний комплекс показників по всіх функціях на протязі досить довгого часу в залежності від достатньої вибірки.

2. Для кожного показника визначається найкраще (ідеальне) значення.

3. Для кожної функції визначається відносний коефіцієнт повноти її виконання.

Запропонована методика дає можливість кількісно визначити організаційний та управлінський рівень виробничої системи.

Література

1. Бідняк М.Н., Формалізована модель, оцінки економічної ефективності проектів розвитку виробництва: науковий журнал «Управління проектами, системний аналіз» №8 2011, с.14

2. Бідняк М.Н., Визначення організаційного стану виробничої системи: науково-технічний збірник «Вісник» № 21 2010 с.223

УДК 658:65.012.12

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ В ОБГРУНТУВАННІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

***Бойко В.В., кандидат економічних наук
Парфентьєва О.Г.***

Постановка проблеми. Формування механізму ринкових відносин змінює характер аналітичної роботи на підприємствах, яка повинна охоплювати як внутрішнє, так і зовнішнє економічне середовище кожного суб'єкта господарської діяльності. За таких умов на підприємствах необхідно створювати системи управління, які здатні оперативно реагувати на невизначеність оточуючого середовища і значну роль в цих системах відіграє економічна діагностика.

Застосування економічної діагностики стає актуальним в сучасних умовах господарювання, коли за статистичними даними більше ніж третина вітчизняних підприємств є збитковими. Аналіз статистичних даних [6] засвідчив, що в 2008-2010 рр. більше ніж тридцять відсотків підприємств України отримали негативний фінансовий результат: в 2010р. частка збиткових підприємств в цілому по Україні становила 36,8%, і зокрема в сфері транспорту та зв'язку – 43,4%.

Потреба в розвитку методології економічної діагностики пов'язана із значною кількістю інформації, яка надходить із зовнішнього і внутрішнього середовища, бажаннями менеджерів зменшити терміни і витрати на підготовку оптимальних управлінських рішень.

Аналіз публікацій та постановка завдання. Теоретичні і методологічні засади діагностики достатньо широко представлені в роботах вітчизняних і закордонних економістів [1-5], якими визначено природу і форми діагностики, її місце в економічному аналізі, досліджено процедури та

методи виконання. Проте однозначного визначення поняття «економічна діагностика» немає і чітко не встановлено місце економічної діагностики в системі управління підприємством.

Таким чином, важливим є уточнення сутності та складових економічної діагностики, визначення її ролі та завдань в управлінні господарською діяльністю підприємств, зокрема підприємств автомобільного транспорту.

Основна частина. Виникнення економічної діагностики зумовлено як вимогами практики, так і посиленням диференціації галузей економічної науки. Вимоги управління зросли, прийняття обґрунтованих управлінських рішень потребує комплексного всебічного дослідження господарської діяльності підприємства (оперативно без значних витрат фінансів і часу).

Управління підприємством визначається двома факторами: особливістю виробничого процесу і характером зовнішнього середовища. Сучасна тенденція полягає у зростанні значення другого фактора, який стає визначальним. Такий стан справ потребує підвищення оперативності аналізу діяльності підприємства та значно ширшого використання принципу управління за відхиленнями. За цим принципом тільки ті ситуації потребують управлінських рішень, які мають відхилення від норми в тому випадку, коли контрольована система відхилилася від одного або кількох заданих параметрів більше за встановлені допуски.

Нормальний перебіг господарської діяльності підприємства вимагає ефективного керування за допомогою загальних функцій управління, одна з класифікацій яких передбачає наступний їх розподіл відповідно до окремих етапів управлінського процесу: планування і прогнозування – організація – мотивація – координація і регулювання – контроль, облік, аналіз. Серед вказаних функцій економічний аналіз, а отже і економічна діагностика відіграють особливу роль.

Економічний аналіз призначений дослідити причинно-наслідкові зв'язки і тенденції у господарському розвитку. В економічному аналізі за методикою дослідження об'єкта виокремлюють діагностичний аналіз [4], який дає змогу встановити характер порушень нормального ходу економічного процесу і є основою для підготовки варіантів управлінських рішень в залежності від параметрів відхилень.

За минуле десятиріччя діагностичний аналіз трансформувалася в економічну діагностику як самостійну галузь наукових знань зі своєю метою, завданнями, функціями, предметом та об'єктом дослідження.

На теперішній час існують різні тлумачення вченими-економістами терміну економічна діагностика, а саме як: галузі науки, процесу, виду управлінської діяльності, сукупності методів оцінки.

Як галузь науки економічна діагностика розглядається науковцями як «вчення про методи і принципи розпізнавання дисфункцій і постановку діагнозу об'єкта, що аналізується з метою підвищення ефективності його функціонування» [3]. Як процес економічна діагностика характеризується комплексом дослідницьких процедур, які спрямовуються на вивчення стану об'єкта [3, 5]. Як різновид управлінської діяльності економічна діагностика спрямовується на оцінку стану підприємства, виявлення проблем його ефективного функціонування та розвитку [2]. Економічна діагностика характеризується також як сукупність методів оцінки, які дозволяють виявити потенційно сильні та слабкі сторони об'єкта, встановити відхилення об'єкта від норми [2].

У наведених тлумаченнях є спільним те, що економічна діагностика досліджує відхилення від нормального перебігу процесу функціонування. Проте багато авторів беруть до уваги тільки один бік відхилення – негативний (визначення проблем розвитку). Ми погоджуємось з науковцями, які характеризують економічну діагностику, як дослідження, спрямоване на оцінку не тільки слабких, але й сильних сторін діяльності підприємства.

Економічна діагностика – це якісна та кількісна ідентифікація параметрів діяльності підприємства (його підрозділів) з метою розробки управлінських дій щодо усунення негативних тенденцій і використання резервів розвитку.

Таким чином, економічна діагностика дозволяє встановити відхилення базових параметрів об'єкта дослідження від їх нормативних значень, або встановити приналежність об'єкта дослідження до певного класу, групи чи типу, або описати об'єкт як унікальне поєднання ознак. Економічна діагностика дозволяє в обмежений термін, не витрачаючи додаткових ресурсів, не вживаючи додаткових дій дослідити характер відхилень нормального протікання економічних процесів за типовими ознаками.

Предметом економічної діагностики є кількісна та якісна ідентифікація стану об'єкта дослідження, яким може бути ціле підприємство або його підрозділ чи функціональна сфера діяльності.

Основними завданнями економічної діагностики є [1]:

- вивчення та оцінка факторів зовнішнього середовища та їх впливу на стан підприємства;
- об'єктивна оцінка стану об'єкта в умовах обмеженої інформації;
- визначення відхилень від нормального протікання економічного процесу;
- виявлення причинно-наслідкових зв'язків між показниками;
- інтерпретація параметрів, процесів і тенденцій, що відбуваються;
- узагальнення результатів діагностики для прийняття обґрунтованих рішень щодо оптимізації діяльності об'єкта.

Основними функціями економічної діагностики можна вважати:

- аналітичну – систематичне дослідження стану об'єкта за обраними параметрами;
- інформаційну - забезпечення процесу прийняття управлінських рішень необхідними даними;
- регулюючу – забезпечення усунення відхилень розвитку об'єкта дослідження від планового режиму функціонування.

Економічна діагностика займає особливе місце в проведенні аналізу господарської діяльності підприємства. Попередньо знаючи та оцінюючи відхилення, їх причини та форми прояву, можна з певною мірою достовірності встановити характер, місце і час виникнення відхилень від заданих параметрів. Результати економічної діагностики використовуються для визначення напрямків подальшого ґрунтового аналізу господарської діяльності підприємства і визначення резервів підвищення ефективності його діяльності.

Економічна діагностика слугує для обґрунтування рішень щодо регулювання діяльності, а також відіграє важливу роль у розробці та коригуванні основних планових показників функціонування підприємства в умовах мінливості зовнішнього середовища, коли для фахівців необхідним є систематичне оцінювання зміни кожної ситуації, оперативне внесення корективів в плани.

Важлива роль економічної діагностики належить в підготовці інформації для розробки і обґрунтування управлінських рішень. Рішення, які приймаються з урахуванням результатів економічної діагностики сприяють раціональному використанню ресурсів.

Від якості економічної діагностики суттєво залежить правильний вибір та обґрунтування стратегії розвитку підприємства, яка повинна відображати не тільки спрямованість у вирішенні проблем суб'єкта господарювання, але і його реальні можливості (фінансові, виробничі, організаційні), враховуючи змінення чинників зовнішнього середовища.

Таким чином, економічна діагностика є систематизованою сукупністю аналітичних процедур, які реалізуються з метою отримання висновків і рекомендацій економічного характеру щодо конкретного об'єкту дослідження. Як процес економічна діагностика стану підприємства повинна включати певні етапи, які, на нашу думку, наступні:

- розробка програми виконання економічної діагностики;
- розробка переліку параметрів зовнішнього та внутрішнього середовища;
- кількісна та якісна ідентифікація сигналів про стан і динаміку факторів зовнішнього середовища;
- кількісна та якісна ідентифікація сигналів про стан і динаміку факторів внутрішнього середовища;
- розпізнавання відхилень параметрів від нормативних значень;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків і розробка рішень щодо регулювання діяльності.

Класифікація видів економічної діагностики має важливе значення для правильного розуміння її змісту та завдань. Серед найсуттєвіших можна виділити такі класифікаційні ознаки економічної діагностики (рис.1):

- за обсягом дослідження;
- за часовими параметрами;
- за суб'єктами здійснення;
- за результатами діагностичних досліджень;
- за функціональними сферами діяльності підприємства.

Рис. 1. Види економічної діагностики за класифікаційними ознаками

За обсягом дослідження можна розрізнити комплексну і тематичну економічну діагностику.

Комплексна економічна діагностика – сукупність аналітичних процедур які забезпечують всебічну оцінку діяльності підприємства як системи. Поняття бізнес-діагностика, загальна діагностика, діагностика економічної системи [2], які використовуються в літературі, на нашу думку, можна вважати синонімами поняття комплексної економічної діагностики.

Тематична економічна діагностика вивчає деякі аспекти діяльності підприємства відповідно до потреби, яка виникла, якщо відома сфера порушень. В деяких джерелах її називають експрес-діагностикою, діагностикою фінансового стану [1].

За часовими параметрами можна виокремити оперативну і стратегічну діагностику, в залежності від того, що досліджується: поточна діяльність чи стратегічні позиції. Стратегічна діагностика застосовується для з'ясування основних довгострокових тенденцій функціонування. Оперативна діагностика проводиться в процесі господарської діяльності з метою оперативного впливу на техніко-економічні показники підприємства та його структурних підрозділів.

За суб'єктами здійснення можна розрізнити внутрішню (яка здійснюється власниками і менеджерами підприємства) і зовнішню (виконується зовнішніми аналітиками) економічну діагностику.

За результатами діагностичних досліджень доцільно розрізнити: етіологічну (досліджує причини-наслідки) і симптоматичну (фіксує позитивне чи негативне відхилення).

Економічна діагностика може бути проведена за такими напрямками дослідження: маркетинг, фінанси, виробнича діяльність, кадри та система управління, інновації та розвиток, загальна ефективність підприємства. Таким чином, за функціональними сферами діяльності підприємства можна виділити наступні види економічної діагностики:

1. Діагностика ринкових позицій підприємства, яка включає:
  - діагностику конкурентного середовища підприємства;
  - діагностику конкурентоспроможності підприємства;
  - діагностику конкурентоспроможності продукції підприємства.
2. Діагностика внутрішнього стану підприємства, яка включає:
  - діагностику виробничого потенціалу підприємства;
  - фінансову діагностику підприємства;
  - управлінську діагностику;
  - діагностику корпоративної культури.

3. Діагностика ринкової вартості підприємства.
4. Діагностика ризиків діяльності підприємства, яка передбачає:
  - діагностику імовірності банкрутства;
  - діагностику економічної безпеки.
5. Діагностику потенціалу розвитку.

Отже, економічна діагностика є важливим елементом у системі управління підприємством, дійовим засобом виявлення резервів в умовах обмеженості коштів і часу, основою розробки і коригування планів та управлінських рішень, контролю за їх виконанням.

Висновок. Економічна діагностика повинна спрямуватися на пошуки оптимальних шляхів розвитку об'єкта визначення. Таким чином, подальші дослідження в даному питанні повинні проводитися у сфері розробки інформативних критеріїв, що характеризують стан соціально-економічної системи підприємства, і удосконалення методів економічної діагностики.

Література

1. Афанасьєв М.В. Економічна діагностика: [навч.-метод. посіб.] / М. Афанасьєв, Г. Білоконенко.- Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007.-296 с.
2. Воронкова А.Е. Діагностика стану підприємства: теорія і практика: [монографія] / А.Е. Воронкова.-Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006.-448 с.
3. Глазов М.М. Функциональная диагностика в управлении деятельностью предприятия. / Глазов М.М. - СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 1999.- 325.
4. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: теорія і практика: [підручник] / Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г.– Львів: «Магнолія 2006», 2007. 440 с.
5. Швиданенко Г.О. Бізнес-діагностика: навч. посіб. / Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексюк О.І. -К.: КНЕУ, 2008.-344 с.
6. Статистичні данні Держкомстату України [Електронний ресурс]- <http://www.ukrstat.gov.ua>
Назва з титульного екрану.

УДК: 657.6 (477)

ПРОБЛЕМИ АУДИТУ В УКРАЇНІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКИХ ПЕРЕВІРОК

Бойко Н.В.

Євтушенко О.Г.

Постановка проблеми. Облікові працівники більшості підприємств уже не представляють організацію своєї роботи без застосування інформаційних технологій. Чого не можна сказати про аудиторів і аудиторські фірми. Саме аудиторів необхідно за обмежений час проаналізувати великий обсяг інформації, сформулювати на її основі висновки й судження. Але тільки зараз починає формуватися ринок інформаційних технологій в аудиторській діяльності. На це є ряд технічних та економічних причин.

Скористатися можливостями спеціалізованого програмного забезпечення не тільки можна, але й просто необхідно. Використання інформаційних систем дозволить значно скоротити час затрачений на аудиторську перевірку, але вони мають бути застосовані раціонально, для автоматизації перевірки типових господарських операцій.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Використання інформаційних технологій в аудиті та основні проблеми з приводу їх впровадження розглянуті в роботах таких науковців, як: Івахненко С.В., Щербакова Н.С., Комісаров В.Л., Шурупова Ю.Г., Лісіна В.Ю., та інших.

Виділення невирішених питань. Аудит в Україні з'явився не так давно, але значний обсяг інформації, що підлягає перевірці потребує значних затрат часу. На шляху комп'ютеризації та електронізації аудиторських перевірок існують проблеми, а саме: низький рівень розвитку аудиторських послуг, галузева спеціалізація багатьох аудиторських фірм, що ускладнює уніфікацію програм, посилення на судження аудитора міжнародними стандартами обмежує обсяг операцій, які може здійснювати програма, проблеми розробки методичних процедур переходу до комп'ютеризованого аудиту, низький рівень кваліфікованих програмістів та користувачі. До того ж, розробка аудиторського програмного забезпечення є досить важким процесом, який потребує значних фінансових витрат.